

Attieksme pret piedalīšanos tautas nobalsošanā par Latvijas dalību Eiropas Savienībā

Latvijas iedzīvotāju aptauja

2003.gada jūnijs

Saturs

Aptaujas tehniskā informācija	3
Terminu skaidrojums.....	4
Galvenie secinājumi.....	5
1. Līdzdalības līmenis un iespējamais balsojums	6
2. Faktori, kas ietekmē piedalīšanos tautas nobalsošanā.....	10
2.1. Iemesli, kuru dēļ domā piedalīties tautas nobalsošanā	10
2.2. Faktori, kas varētu kavēt piedalīties tautas nobalsošanā	12
3. Uzskati par vēlamo balsošanas kārtību	15
4. Attieksme pret iespēju strādāt vēlēšanu iecirknī kā brīvprātīgajam.....	17
Aptaujā izmantotā anketa	18

Aptaujas tehniskā informācija

ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1031 respondents
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā un nacionālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (103 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 30.05.2003 līdz 08.06.2003

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU*

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 01.01.02.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	31.8	34.2	33.1
Vidzeme	25.9	22.9	23.4
Kurzeme	12.3	12.7	13.2
Zemgale	14.5	14.1	14.4
Latgale	15.5	16.1	16.1

DZIMUMS

Vīrieši	42.6	46.7	46.3
Sievietes	57.4	53.3	53.7

TAUTĪBA

Latvieši	59.7	55.5	55.9
Citi	40.3	44.5	44.1

VECUMS

18 - 24 g.v.	10.9	13.7	13.8
25 - 34 g.v.	18.9	18.9	18.9
35 - 44 g.v.	19.9	20.0	20.1
45 - 54 g.v.	20.4	18.1	18.0
55 - 74 g.v.	30.0	29.3	29.2

STATUSS

Strādājošie	63.5	63.4
Nestrādājošie	36.5	36.6

IZGLĪTĪBA

Pamata	13.5	13.6
Vidējā, vidējā speciālā	65.0	64.9
Augstākā	21.5	21.5

PILSONĪBA

LR pilsoņi	80.2	78.6
Respondenti bez LR pilsonības	19.8	21.4

* Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai

Terminu skaidrojums

IZLASE

Latvijas iedzīvotāju kopuma mikromodelis

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS

Rīga – Rīgas pilsēta

Cita pilsēta – Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala, rajonu centri, citas pilsētas

Lauki – pagasti, lauku viensētas

IZGLĪTĪBA

Pamata – respondents ar pamata vai nepabeigtu vidējo izglītību

Vidējā, vidējā speciālā – respondents ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību

Augstākā – respondents ar augstāko izglītību

NODARBINĀTĪBAS SEKTORS

Valsts sektors – respondenti, kuri strādā valsts iestādēs vai uzņēmumos ar valsts kapitālu

Privātais sektors – respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar privāto kapitālu

Nestrādā – respondenti: mājsaimnieces, pensionāri, skolēni, studenti, bezdarbnieki

Cits – respondenti, kuriem ir gadījuma darbi, strādā apmaksātu darbu sabiedriskās organizācijās, kā arī tie respondenti, kuri nezināja konkrētu nodarbinātības sektoru

NODARBOŠANĀS

Vadītājs, vadošais speciālists – uzņēmuma, firmas, organizācijas, nodaļas vadītājs, vadošais speciālists uzņēmumā, iestādē

Ierēdnis, darbinieks valsts vai pašvaldības iestādē – ierēdnis vai darbinieks valsts vai pašvaldību iestādē

Ierindas darbinieks privātā sektorā – darbinieks privātā uzņēmumā, kas nestrādā fizisku darbu

Strādnieks – ierindas darbinieks rūpniecībā, celtniecībā, lauksaimniecībā, tirdzniecībā, apkalpojošajā sfērā, sabiedriskajā ēdināšanā

Zemnieks – persona, kas strādā sev piederošā lauku saimniecībā

Ir savs uzņēmums, individuālais darbs – pats sev darba devējs, arī profesionāls speciālists (advokāts, ārsts u.tml.), uzņēmuma īpašnieks

Pensionārs – persona, kas ir pensijā un nestrādā algotu darbu, arī invaliditātes pensionārs.

Skolnieks, students – persona, kas mācās dienas nodaļā kādā no mācību iestādēm

Mājsaimniece – persona, kas ir mājsaimnieks vai mājsaimniece un pašlaik nestrādā algotu darbu

Bezdarbnieks – persona, kas ir darba spējīgā vecumā un nekur nestrādā

IENĀKUMU LĪMENIS

Ienākumi uz vienu ģimenes locekli, ieskaitot visus ienākumus (algas, stipendijas, pabalstus, pensijas u.t.t.)

Zemi – līdz Ls42

Vidēji zemi – no Ls43 līdz Ls84

Vidēji augsti – no Ls85 līdz Ls126

Augsti – Ls127 un vairāk

Galvenie secinājumi

Pētījums liecina, ka pēdējos mēnešos īpaši nav mainījies to LR pilsoņu īpatsvars, kas domā piedalīties tautas nobalsošanā par Latvijas iestāšanos ES: *'noteikti'* piedalīties plāno aptuveni puse balsstiesīgo Latvijas iedzīvotāju un vēl 35% - 37% atzinuši, ka *'vairāk ticams, ka piedalīsies'*. Lai gan pieredze liecina, ka iedzīvotāji pirms vēlēšanām notiekošajās aptaujās mēdz pārāk optimistiski novērtēt savu gatavību piedalīties, jāatzīst, ka iepriekšējās parlamenta vēlēšanās Latvijā ir bijis salīdzinoši augsts līdzdalības līmenis. Tiesa, jāņem vērā, ka pirms iepriekšējām Saeimas vēlēšanām bija vērojama ļoti aktīva priekšvēlēšanu kampaņa, kas arī varētu būt atstājusi savu ietekmi uz līdzdalības līmeni.

Raksturojot saistību starp iedzīvotāju līdzdalības līmeni un attieksmi pret ES, jāatzīmē, ka tie LR pilsoņi, kuri atbalsta dalību ES, salīdzinoši biežāk arī atzinuši arī gatavību piedalīties referendumā. Tomēr arī no tiem, kas referendumā plāno balsot pret Latvijas līdzdalību šajā organizācijā, vairākums domā piedalīties (*'noteikti piedalīsies'*, vai *'vairāk ticams, ka piedalīsies'*).

Interesanti atzīmēt novērotās sakarības – pozitīvāku attieksmi pret ES demonstrējuši gados jaunāki respondenti un aptaujātie ar augstiem ienākumiem, kamēr to, ka plāno piedalīties referendumā, biežāk atzinuši gados vecāki respondenti un grupas ar zemiem un vidēji augstiem ienākumiem.

Salīdzinot dažāda vecuma aptaujāto motīvus piedalīties referendumā, vērojamas zināmas atšķirības. Lai gan visās vecuma grupās biežāk atzīmētais iemesls bija *'jāpiedalās, jo tiek izņemta valsts nākotne uz daudziem gadiem'* (jāpiebilst, ka gandrīz visas analizētās sociāldemogrāfiskās grupas šo iemeslu minējušas visbiežāk), vērojams, ka gados vecākie aptaujas dalībnieki biežāk kā caurmērā izvēlējušies tādus atbilžu variantus kā *'piedalīties tautas nobalsošanā ir katra pilsoņa pienākums'* un *'parasti piedalos visās vēlēšanās'*, bet gados jaunākie – *'ir svarīgi, lai referendumā piedalītos pēc iespējas vairāk Latvijas pilsoņu'* un *'tas ir veids, kādā es varu ietekmēt politiskos notikumus valstī'*. Interesanti piebilst, ka atbildes variantu *'man ir sava nostāja (par vai pret) Latvijas dalību ES), ko gribu paust'*, nedaudz biežāk atzīmējuši tie, kuri balsotu pret Latvijas iestāšanos ES (41%), kamēr no tiem, kas balsotu *'par'*, šo atbildi izvēlējušies 36%.

Novērtējot iemeslus, kas varētu kavēt piedalīties tautas nobalsošanā, visbiežāk ticis norādīts, ka *'nekas nevar kavēt, noteikti piedalīšos'* (42%). Lai gan nevienam no pārējiem piedāvātajiem atbilžu variantiem nav atbalstījuši vairāk kā 15% aptaujāto, jāatzīmē, ka biežāk atzīmētais atbilžu variants bijis - *'informācijas trūkums par ES'* (13%). Salīdzinoši bieži respondenti izvēlējušies arī atbildes *'iespējams, nevarēšu piedalīties darba dēļ'* (10%), *'informācijas trūkums par balsosšanas kārtību'* (8%), *'nevaru izlemēt, kā balsot'* (7%).

Raksturojot pagātnes pieredzi, 18% atzīmēja, ka viņiem ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās tāpēc, ka bija jāstrādā, un darba stundas bija garākas, kā iecirkņu darba laiks, kamēr tikai 6% atzina, ka viņiem ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās, jo šajā laikā viņi atradās ārzemēs (jāpiebilst, ka tikai 3% aptaujāto pieļauj, ka nepiedalīsies referendumā par Latvijas dalību ES, jo šajā laikā atradīsies ārzemēs).

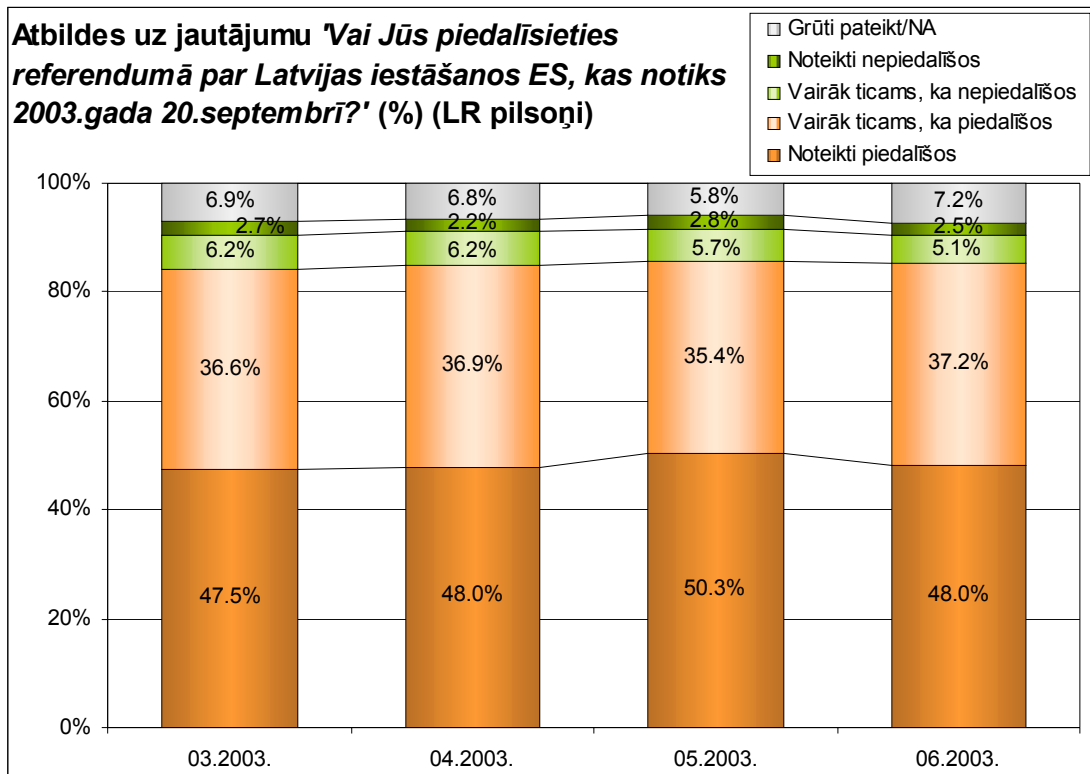
Aptaujātajiem LR pilsoņiem tika lūgts izteikt attieksmi pret vēlēšanu kārtību. Jāatzīmē, ka 22% aptaujāto atbildēja, ka *'noteikti vajadzētu ļaut balsot 2 dienas'*, tomēr biežāk atzīmēts, ka *'apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu'* (40%) vai arī norādīts, ka *'kopumā apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu, tomēr būtu labāk, ja varētu balsot 2 dienas'* (33%). Jāpiebilst, ka vairākums (54%) gan atbildējuši, ka viņiem pietiktu, ja vēlēšanu iecirkņi strādātu no 8 rītā līdz 8 vakarā, tomēr 41% uzskata, ka viņiem būtu nepieciešams, lai vēlēšanu iecirkņi strādātu no 6 rītā līdz 10 vakarā.

Jāpiebilst, ka attieksme pret iespēju piedalīties vēlēšanu iecirkņu darbā kā brīvprātīgajiem bijusi diezgan atturīga – tikai 19% no aptaujātajiem LR pilsoņiem piekristu strādāt kā brīvprātīgie.

1. Līdzdalības līmenis un iespējamais balsojums

Aptaujas ietvaros iedzīvotājiem tika lūgts norādīt, vai viņi piedalīsies referendumā par Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, kā arī raksturot savu attieksmi pret ES un to, kā viņi balsotu referendumā, ja tas notiktu aptaujas laikā. Šajā materiālā apkopoti arī SKDS rīcībā esošie agrāk veikto pētījumu dati par LR pilsoņu atbildēm uz minētajiem jautājumiem.

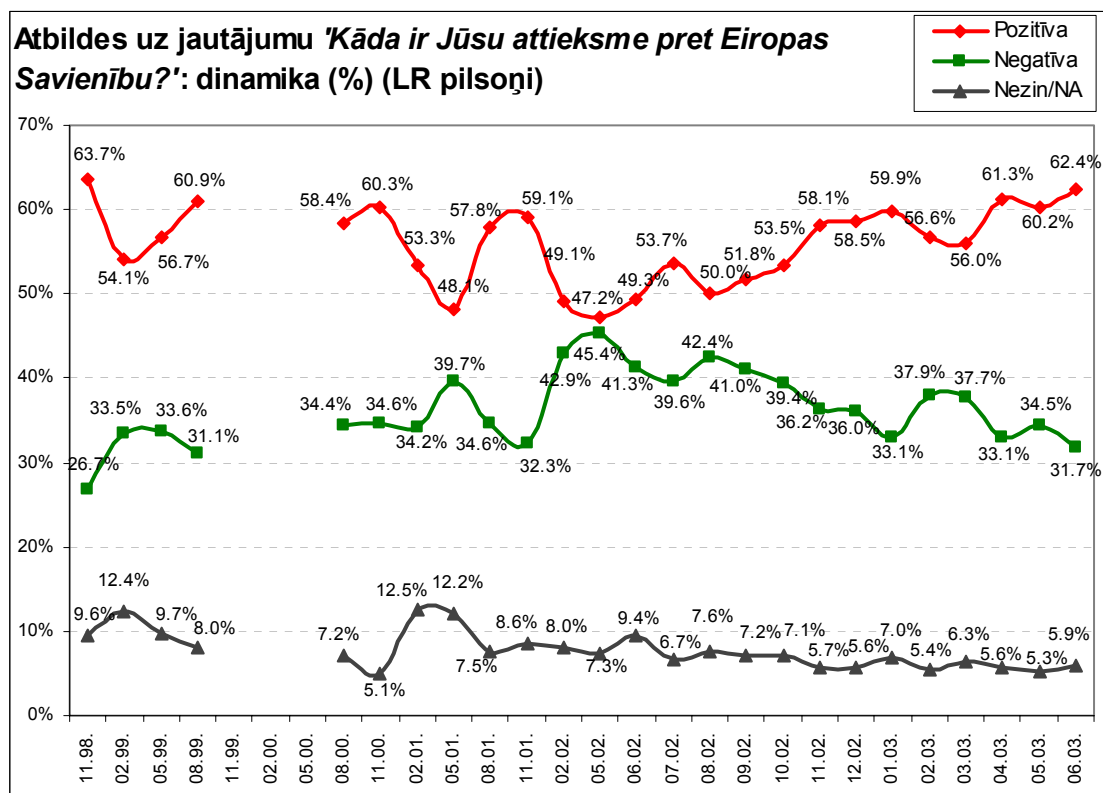
Sekojošā grafikā apkopoti dati par LR pilsoņu atbildēm uz jautājumu 'Vai Jūs piedalīsieties referendumā par Latvijas iestāšanos ES, kas notiks 2003.gada 20.septembrī?'

Kā redzams, 2003.gada jūnijā to, ka 'noteikti piedalīsies' referendumā par Latvijas iestāšanos ES, norādīja gandrīz puse aptaujāto LR pilsoņu (48.0%), un 37.2% atzīmējuši, ka 'vairāk ticams, ka piedalīsies'. Jāpiebilst, ka arī iepriekšējos mēnešos bijis līdzīgs atbilžu sadalījums.

Raksturojot 2003.gada jūnijā veiktās aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka atbildi 'noteikti piedalīšos' biežāk kā caurmērā atzīmējuši aptaujātie, kuri vecāki par 55 gadiem (59.4%), respondenti ar augstāko izglītību (53.2%), latvieši (51.1%), valsts sektorā nodarbinātie (55.3%), aptaujas dalībnieki, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī nepārsniedz Ls42 (51.4%) vai ir robežās no Ls85 līdz Ls126 (51.4%), respondenti Kurzemē (57.5%) un Latgalē (51.5%), kā arī lauku apvidos dzīvojošie (53.5%).

SKDS rīcībā esošie dati par LR pilsoņu atbildēm uz jautājumu 'Kāda ir Jūsu attieksme pret Eiropas Savienību?' kopš 1998.gada novembra apkopoti sekojošā grafikā.

Aptauju dati liecina, ka pēdējā gada laikā pret ES pozitīvi noskaņoto LR pilsoņu īpatsvars svārstījies robežās no 50% līdz 62%, bet kritiski noskaņoto respondentu īpatsvars bijis robežās no 31% līdz 42%.

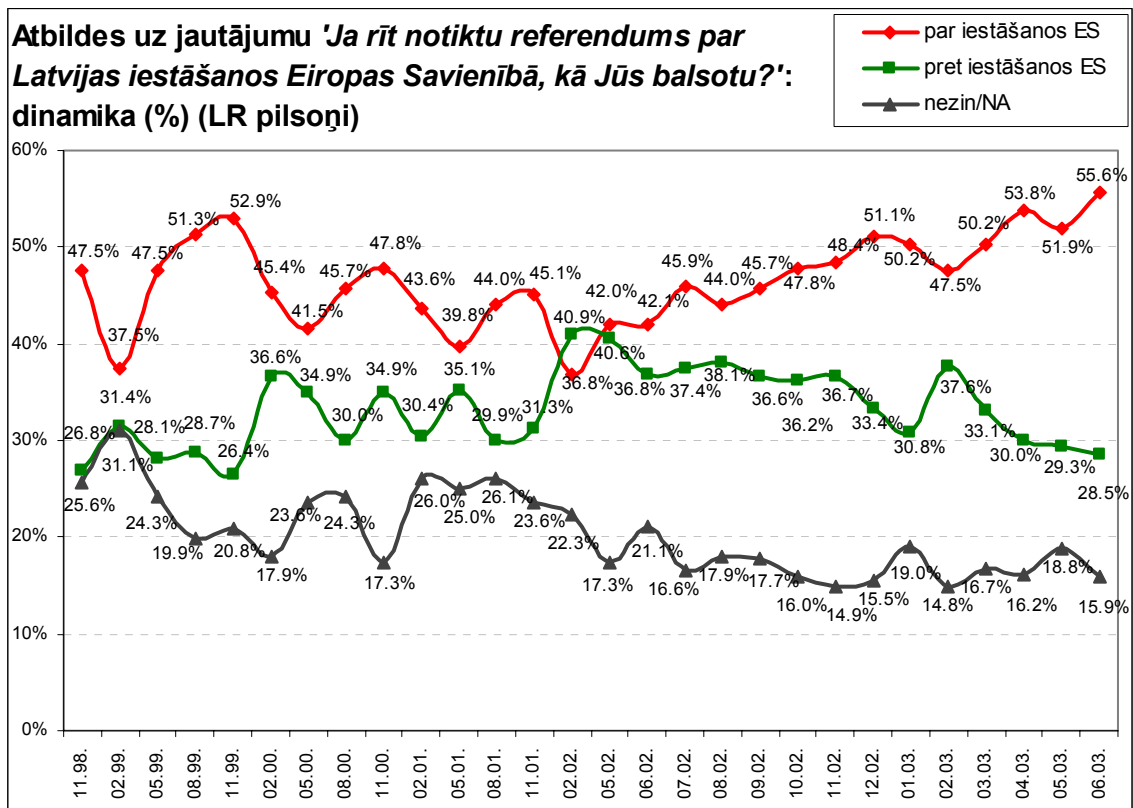
Jāatzīmē, ka pēdējā gada laikā salīdzinoši labvēlīgākā attieksme pret ES iedzīvotājiem bijusi 2003.gada jūnijā: šajā mēnesī 62.4% aptaujāto LR pilsoņu norādīja, ka viņu attieksme ir pozitīva, bet gandrīz divas reizes retāk (31.7%) atzīmēts, ka attieksme ir negatīva.

Analizējot 2003.gada jūnijā veiktās aptaujas datus par LR pilsoņu atbildēm sociāldemogrāfiskajās grupās, var konstatēt, ka aptaujātie ar augstākiem ienākumiem ievērojami biežāk norādījuši, ka viņu attieksme pret ES ir pozitīva: ja no respondentiem, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī nepārsniedz Ls42, pozitīvu attieksmi pauda 53.6%, tad no tiem, kuru ienākumi ir virs Ls127, šādu atbildi sniedza 77.9%.

Arī gados jaunāki respondenti biežāk norādījuši, ka viņu attieksme pret ES ir pozitīva: ja vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem to atzīmēja 72.5%, tad no aptaujātajiem, kuri vecāki par 45 gadiem – mazāk kā 57%.

Biežāk kā caurmērā to, ka viņu attieksme pret ES ir pozitīva, atzīmējuši arī aptaujas dalībnieki ar augstāko izglītību (75.6%), valsts sektorā nodarbinātie (65.9%), Rīgā (65.7%) un Latgalē (65.5%) dzīvojošie.

Aptauju dati par LR pilsoņu atbildēm uz jautājumu 'Ja rīt notiktu referendums par Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, kā Jūs balsotu?' apkopoti sekojošā grafikā.

Saskaņā ar aptauju rezultātiem, to LR pilsoņu īpatsvars, kuri domā balsot 'par' Latvijas iestāšanos ES, pēdējā gada laikā svārstījies robežās no 44% līdz 56%, bet to respondentu īpatsvars, kuri balsotu 'pret' iestāšanos – robežās no 28% līdz 38%.

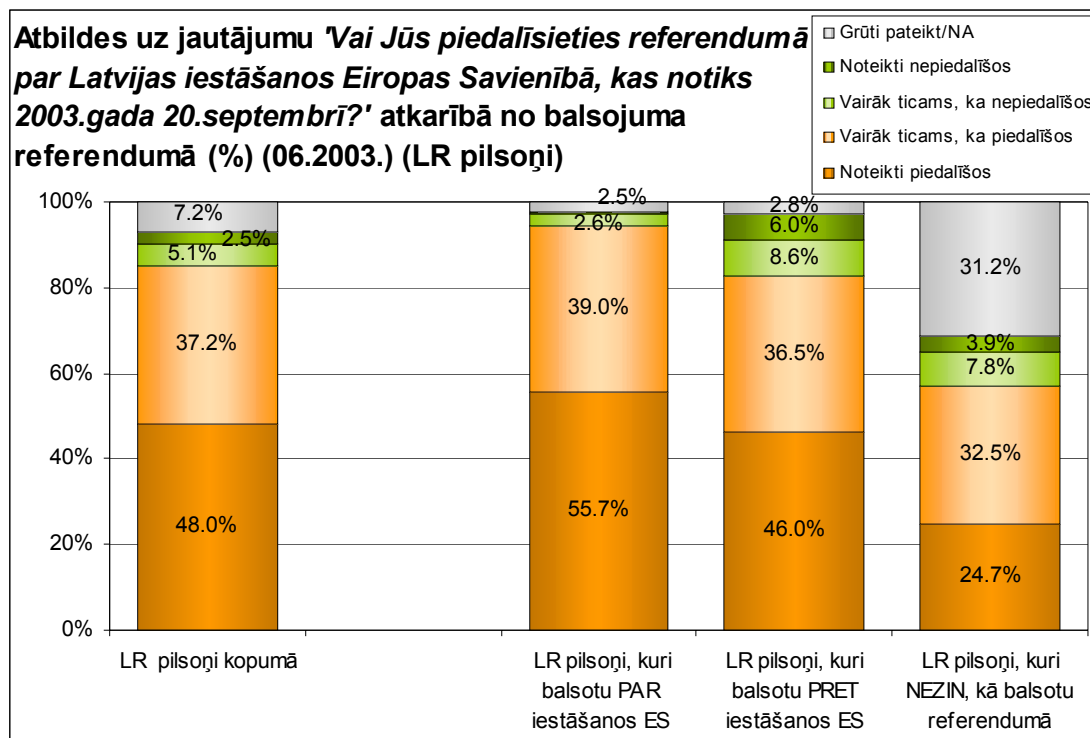
Jāatzīmē, ka pēdējā gada laikā ir kopumā palielinājies Latvijas iestāšanās ES atbalstītāju īpatsvars, augstāko līmeni sasniedzot 2003.gada jūnijā, kad par Latvijas iestāšanos ES bija gatavi balsot 55.6% aptaujāto LR pilsoņu.

Detalizētāk analizējot 2003.gada jūnijā veiktās aptaujas datus par LR pilsoņu atbildēm, jāsecina, ka 'par' Latvijas iestāšanos ES biežāk balsotu respondenti ar augstākiem ienākumiem: ja no aptaujātajiem, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī nepārsniedz Ls42, to norādīja 47.8%, tad no tiem, kuru ienākumi ir virs Ls127, šādu atbildi sniedza 67.7%.

Aptaujas dalībnieki ar augstāko izglītību to, ka balsotu 'par' Latvijas iestāšanos ES, atzīmējuši biežāk (67.9%) kā respondenti ar vidējo (53.6%) un pamata (44.4%) izglītību. Arī gados jaunāki aptaujas dalībnieki biežāk norādījuši, ka balsotu 'par' iestāšanos – ja vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem to atzīmēja 65.4%, tad no respondentiem, kuri vecāki par 45 gadiem – mazāk kā 52%.

Biežāk kā caurmērā 'par' iestāšanos ES balsotu arī latvieši (59.7%), valsts sektorā nodarbinātie (61.0%), Rīgā (61.2%) un Vidzemē (59.0%) dzīvojošie.

Sekojošā grafikā salīdzināts, kā uz jautājumu 'Vai Jūs piedalīsieties referendumā par Latvijas iestāšanos Eiropas savienībā, kas notiks 2003.gada 20.septembrī' atbildējuši respondenti, kuri referendumā par Latvijas iestāšanos ES, ja tas notiktu aptaujas laikā, balsotu 'par' iestāšanos, un aptaujātie, kuri balsotu 'pret' iestāšanos.

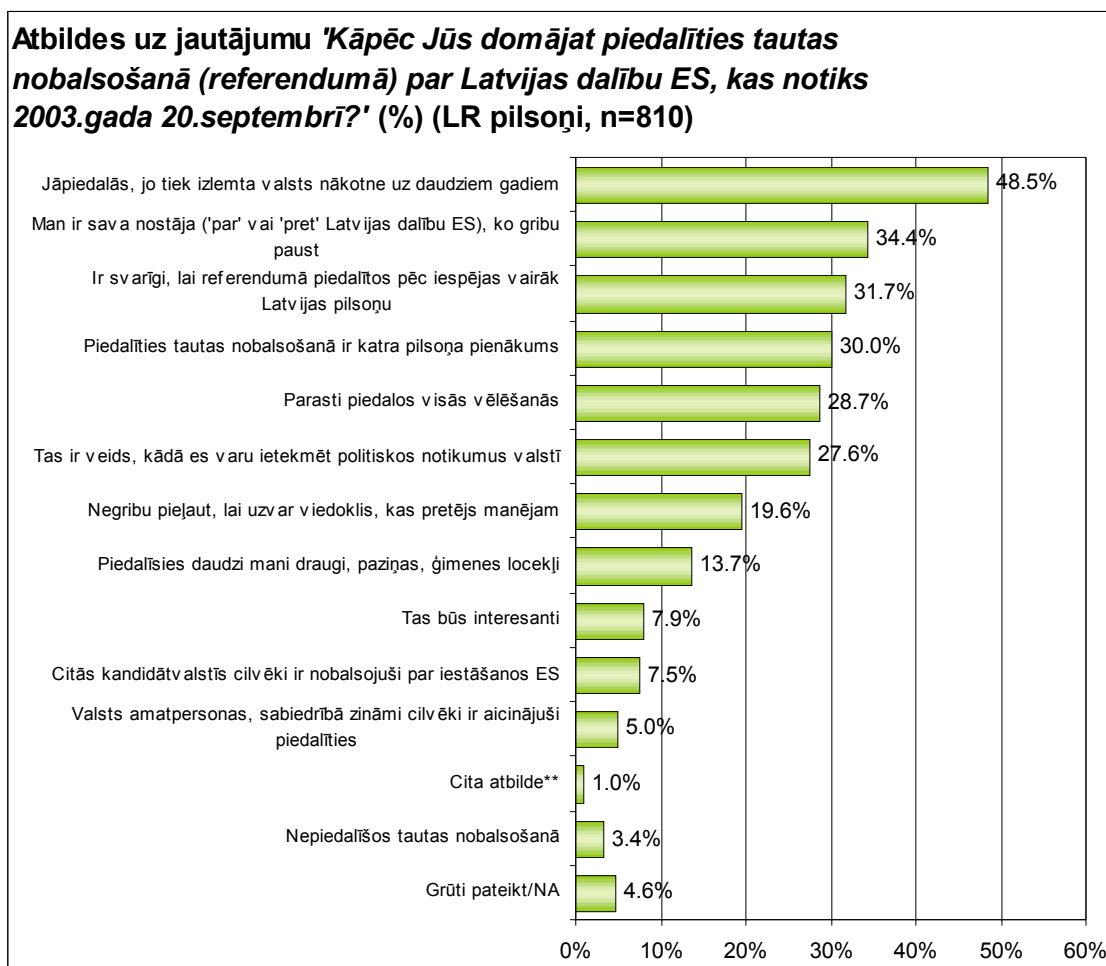
Kā redzams, atbildi 'noteikti piedalīšos' aptaujātie LR pilsoņi, kuri referendumā balsotu 'par' Latvijas iestāšanos ES, atzīmējuši biežāk (55.7%) kā tie, kuri balsotu 'pret' (46.0%). Respondenti, kuri aptaujas laikā vēl nebija izlēmuši, kā balsot referendumā, biežāk arī norādīja, ka nezina, vai piedalīsies referendumā.

2. Faktori, kas ietekmē piedalīšanos tautas nobalsošanā

Aptaujas dalībniekiem tika lūgts norādīt iemeslus, kuru dēļ viņi domā piedalīties tautas nobalsošanā (referendumā) par Latvijas dalību ES, kā arī atzīmēt, kas viņus varētu kavēt piedalīties tautas nobalsošanā. Respondentiem tika lūgts arī raksturot savu līdzšinējo pieredzi – vai viņiem ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka šajā laikā viņi ir bijuši ārzemēs vai ir bijis jāstrādā.

2.1. Iemesli, kuru dēļ domā piedalīties tautas nobalsošanā

Lai noskaidrotu faktorus, kas mudina iedzīvotājus piedalīties tautas nobalsošanā par Latvijas dalību ES, respondentiem tika uzdots jautājums: *'Kāpēc Jūs domājat piedalīties tautas nobalsošanā (referendumā) par Latvijas dalību ES, kas notiks 2003.gada 20.septembrī?'* Aptaujātajiem tika piedāvāts iespējamo atbilžu saraksts, no kura viņi varēja atzīmēt visas atbilstošās, kā arī tika dota iespēja nosaukt kādu citu, sarakstā neminētu iemeslu.

*Tā kā respondenti varēja atzīmēt vairāk kā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%

**Kategorijā 'Cita atbilde' ietilpst: 'bailes no Krievijas okupācijas', 'vienīgā aizsardzība no Krievijas', 'ceru, ka izveidosies īsti tiesiska valsts', 'ir augsti situētas valstis, kuras ir pret ES', 'lai būtu labāka dzīve, balsuju 'par'', 'lai nebūtu pie Krievijas', 'vajadzīgas pārmaiņas', 'esmu vienaldzīgs, neitrāls' (katra no atbildēm minēta 1 reizi).

Kā redzams, gandrīz puse aptaujāto LR pilsoņu (48.5%) tautas nobalsošanā domā piedalīties tādēļ, ka *'tiek izņemta valsts nākotne uz daudziem gadiem'*. Nedaudz vairāk kā 1/3 respondentu (34.4%) piedalīšanos

referendumā uzskata par iespēju paust savu nostāju, aptuveni 30% norāda, ka *'ir svarīgi, lai referendumā piedalītos pēc iespējas vairāk pilsoņu'* (31.7%), un to, ka piedalīties referendumā ir *'katra pilsoņa pienākums'* (30.0%).

Detalizētāk tiks raksturoti dati par biežāk minētajiem faktoriem (tiem, kurus atzīmēja vairāk kā 25% aptaujāto LR pilsoņu), norādot, kuras sociāldemogrāfiskās grupas tos minējušas biežāk kā caurmērā.

To, ka referendumā *'jāpiedalās, jo tiek izņemta valsts nākotne uz daudziem gadiem'*, kopumā norādīja 48.5% aptaujāto. Biežāk kā caurmērā šo faktoru minējuši aptaujātie vecumā no 35 līdz 44 gadiem (54.0%), respondenti ar augstāko izglītību (61.0%), valsts sektorā nodarbinātie (57.7%), vadītāji, vadošie speciālisti (60.0%), ierēdņi, darbinieki valsts vai pašvaldības iestādēs (59.7%), ierindas darbinieki privātā sektorā (nestrādā fizisku darbu) (56.0%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls85 līdz Ls126 (64.0%), un Latgalē dzīvojošie (55.6%).

Vairāk kā 1/3 respondentu (34.4%) atzīmēja atbildi *'man ir sava nostāja ('par' vai 'pret' Latvijas dalību ES), ko gribu paust'*, un biežāk kā caurmērā to norādīja respondenti, kuri vecāki par 55 gadiem (38.7%), vadītāji, vadošie speciālisti (44.3%), ierēdņi, darbinieki valsts vai pašvaldības iestādēs (38.2%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls43 līdz Ls84 (41.5%) vai no Ls85 līdz Ls126 (41.0%), respondenti Kurzemē (42.5%) un Latgalē (39.2%), kā arī laukos dzīvojošie (39.6%).

Aptuveni 32% aptaujāto LR pilsoņu (31.7%) referendumā domā piedalīties tāpēc, ka *'ir svarīgi, lai referendumā piedalītos pēc iespējas vairāk Latvijas pilsoņu'*. Šo iemeslu biežāk kā caurmērā atzīmējuši aptaujas dalībnieki vecumā no 18 līdz 24 gadiem (36.2%) un no 25 līdz 34 gadiem (35.2%), respondenti ar augstāko izglītību (37.6%), latvieši (35.1%), vadītāji, vadošie speciālisti (38.3%), studenti (35.8%), respondenti Kurzemē (39.9%) un Zemgalē (35.7%), kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie (35.1%).

Atbildi *'piedalīties tautas nobalsošanā ir katra pilsoņa pienākums'* atzīmēja 30.0% aptaujāto. Biežāk kā caurmērā to norādījuši respondenti, kuri vecāki par 55 gadiem (34.6%), nestrādājošie (34.3%), ierindas darbinieki privātā sektorā (nestrādā fizisku darbu) (36.5%), pensionāri (35.0%), studenti (33.3%), bezdarbnieki (39.0%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls43 līdz Ls84 (36.1%), respondenti Latgalē (35.5%), kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie (33.7%).

Aptaujas dati liecina, ka 28.7% aptaujāto LR pilsoņu tautas nobalsošanā piedalīties domā tāpēc, ka *'parasti piedalās visās vēlēšanās'*. Biežāk kā caurmērā to atzīmējušas sievietes (33.2%), aptaujātie, kuri vecāki par 55 gadiem (39.9%), respondenti ar pamatizglītību (33.5%), valsts sektorā nodarbinātie (33.3%), ierēdņi, darbinieki valsts vai pašvaldības iestādēs (33.4%), pensionāri (42.6%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls43 līdz Ls84 (34.1%), respondenti Latgalē (39.0%), kā arī lauku apvidos dzīvojošie (33.9%).

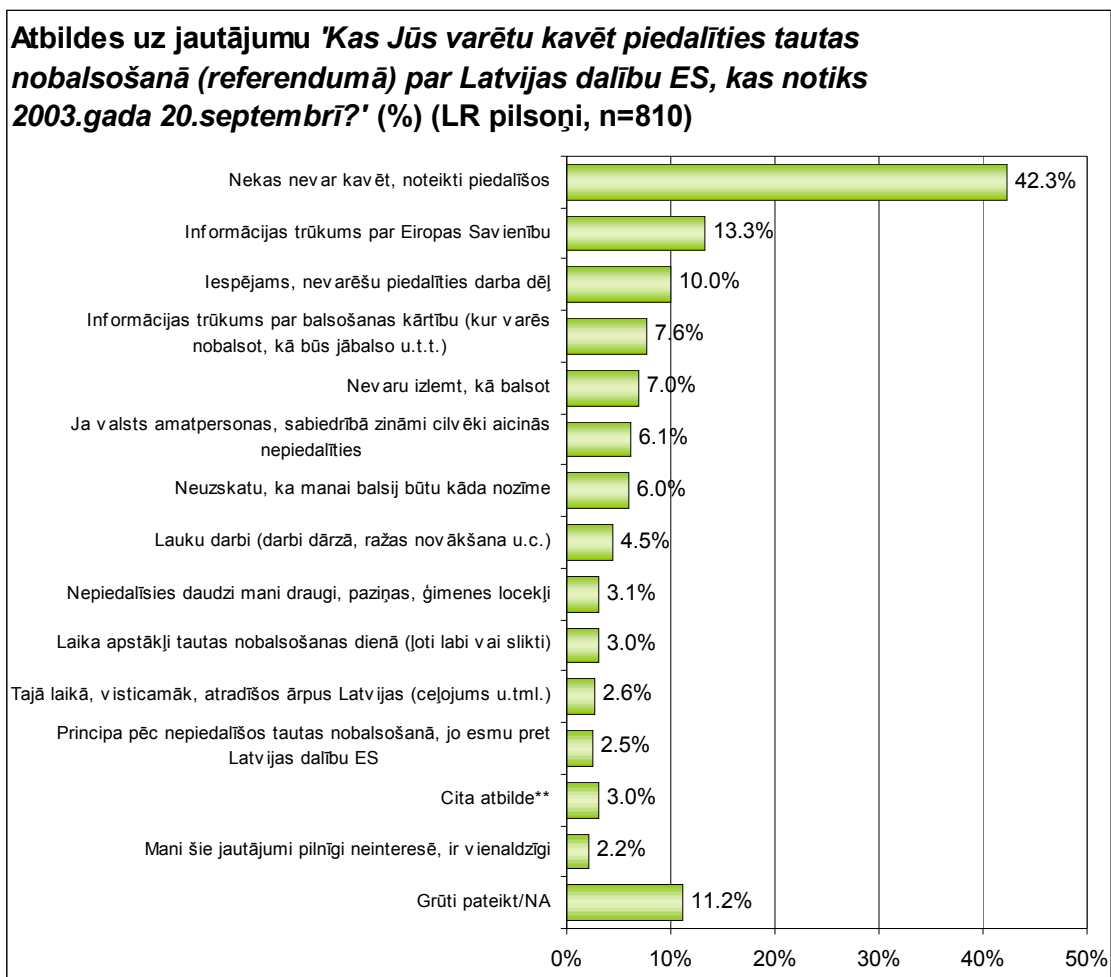
Vairāk kā 1/4 respondentu (27.6%) atzīmējuši, ka referendumā domā piedalīties tāpēc, ka *'tas ir veids, kādā es varu ietekmēt politisko notikumu valstī'*, un šo iemeslu biežāk kā caurmērā atzīmējuši aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 gadiem (31.8%), respondenti ar augstāko izglītību (40.2%), privātajā

sektorā nodarbinātie (31.9%), vadītāji, vadošie speciālisti (48.1%), ierindas darbinieki privātā sektorā, kuri nestrādā fizisku darbu (35.3%), studenti (35.6%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls85 līdz Ls126 (37.7%) vai pārsniedz Ls127 (35.7%).

2.2. Faktori, kas varētu kavēt piedalīties tautas nobalsošanā

Aptaujas ietvaros iedzīvotājiem tika lūgts norādīt, kas viņus varētu kavēt piedalīties tautas nobalsošanā, kā arī atzīmēt, vai viņiem ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka šajā laikā viņi ir bijuši ārzemēs vai ir bijis jāstrādā.

Sekojošā grafikā apkopoti dati par atbildēm uz jautājumu 'Kas Jūs varētu kavēt piedalīties tautas nobalsošanā (referendumā) par Latvijas dalību ES, kas notiks 2003.gada 20.septembrī?' Respondentiem tika piedāvāts iespējamo atbilžu saraksts, no kura viņi varēja atzīmēt visas atbilstošās, kā arī tika dota iespēja nosaukt kādu citu, sarakstā neminētu iemeslu.

*Tā kā respondenti varēja atzīmēt vairāk kā vienu atbildi, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Cita atbilde' ietilpst: 'veselības problēmu, slimības dēļ' (minēts 13 reizes), 'kādi neparedzēti apstākļi' (minēts 2 reizes), 'varbūt es vēl pārdomāšu' (minēts 2 reizes), 'bērna nāksana pasaulē' (minēts 1 reizi), 'bērna saslimšana' (minēts 1 reizi), 'apziņa, ka tāda balsošana ir bezjēdzīga lieta - teātris' (minēts 1 reizi), 'ja atrodos ārzemēs' (minēts 1 reizi), 'polītisku iemeslu dēļ' (minēts 1 reizi), 'transporta problēmas' (minēts 1 reizi).

Saskaņā ar aptaujas rezultātiem, vairāk kā 2/5 respondentu (42.3%) norādīja, ka viņus 'nekas nevar kavēt' piedalīties tautas nobalsošanā

(referendumā) par Latvijas dalību ES. Salīdzinoši biežāk par iemesliem, kas varētu kavēt piedalīties referendumā, atzīti informācijas trūkums par ES (13.3%) un respondenta darbs (10.0%). To, ka piedalīšanos tautas nobalsošanā varētu kavēt *'informācijas trūkums par balsošanas kārtību'*, norādīja 7.6% aptaujāto.

Detalizētāk tiks analizēts, kuras sociāldemogrāfiskās grupas biežāk kā caurmērā atzīmēja, ka *'nekas nevar kavēt'* piedalīties referendumā, kā arī to, kuras grupas biežāk kā caurmērā norādījušas trīs biežāk minētos iemeslus (*'informācijas trūkums par ES'*, *'iespējams, nevarēšu piedalīties darba dēļ'*, *'informācijas trūkums par balsošanas kārtību'*), kas varētu kavēt piedalīties referendumā.

Atbildi *'nekas nevar kavēt, noteikti piedalīšos'* biežāk kā caurmērā norādījuši aptaujātie, kuri vecāki par 55 gadiem (52.8%), respondenti ar augstāko izglītību (49.4%), vadītāji, vadošie speciālisti (54.5%), pensionāri (51.5%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī nepārsniedz Ls42 (48.8%) vai ir robežās no Ls43 līdz Ls84 (46.1%), respondenti Kurzemē (47.3%), kā arī lauku apvidos dzīvojošie (48.8%).

To, ka tautas nobalsošanā piedalīties varētu kavēt *'informācijas trūkums par Eiropas Savienību'*, kopumā norādīja 13.3% aptaujāto LR pilsoņu, un biežāk kā caurmērā šo atbildi atzīmējuši ierēdņi, darbinieki valsts vai pašvaldības iestādēs (16.6%), aptaujātie ar vidēji augstiem ienākumiem (mēneša vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli ir robežās no Ls85 līdz Ls126) (17.1%), respondenti Zemgalē (17.8%) un Latgalē (21.7%), kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie (17.5%).

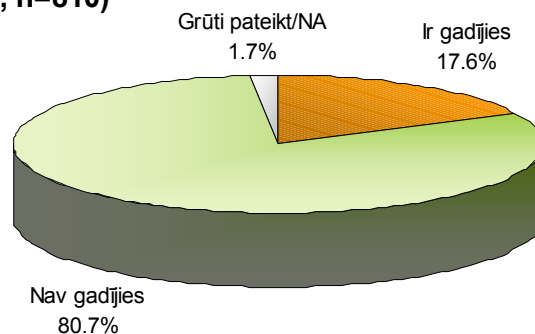
Aptaujas dati liecina, ka atbildi *'iespējams, nevarēšu piedalīties darba dēļ'* kopumā atzīmēja 10.0% respondentu. Biežāk kā caurmērā to norādījuši aptaujātie vecumā no 25 līdz 34 gadiem (14.2%), gan valsts (13.4%), gan privātajā (14.6%) sektorā nodarbinātie, ierēdņi, darbinieki valsts vai pašvaldības iestādēs (16.5%), ierindas darbinieki privātā sektorā (nestrādā fizisku darbu) (17.1%), aptaujas dalībnieki, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls85 līdz Ls126 (17.1%), Rīgā (13.1%) un Kurzemē (15.8%) dzīvojošie.

Kopumā 7.6% aptaujāto LR pilsoņu norādīja, ka viņus piedalīties tautas nobalsošanā varētu kavēt *'informācijas trūkums par balsošanas kārtību (kur varēs nobalsot, kā būs jābalso u.t.t.)'*. Šo atbildi biežāk kā caurmērā atzīmēja ierindas darbinieki privātā sektorā, kuri nestrādā fizisku darbu (11.1%), studenti (11.2%), bezdarbnieki (19.0%) un Latgalē dzīvojošie (14.2%).

Raksturojot iemeslus, kas varētu traucēt piedalīties tautas nobalsošanā (referendumā) par Latvijas dalību ES, kā jau minēts, 10.0% aptaujāto LR pilsoņu norādīja, ka, iespējams, nevarēs piedalīties darba dēļ, un 2.6% - ka nevarēs piedalīties tāpēc, ka *'tajā laikā, visticamāk, atradīsies ārpus Latvijas (ceļojums u.tml.)'*. Aptaujas ietvaros respondentiem lūdza raksturot arī savu iepriekšējo pieredzi, norādot, vai viņiem ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās/referendumā tāpēc, ka bija jāstrādā, un darba stundas bija garākas nekā vēlēšanu iecirkņa darba laiks, vai tāpēc, ka viņi šajā laikā bijuši ārzemēs.

Sekojošā grafikā apkopoti dati par atbildēm uz jautājumu 'Vai Jums ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka bija jāstrādā un darba stundas bija garākas nekā vēlēšanu iecirkņa darba laiks?'

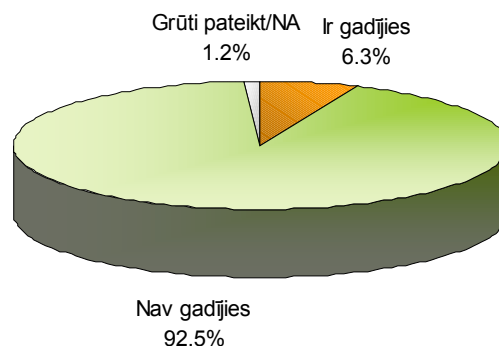
Atbildes uz jautājumu 'Vai Jums ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka bija jāstrādā un darba stundas bija garākas nekā vēlēšanu iecirkņa darba laiks?' (%) (LR pilsoņi, n=810)

Kā redzams, 17.6% aptaujāto LR pilsoņu norādījuši, ka viņiem ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka bija jāstrādā, un darba stundas bija garākas nekā vēlēšanu iecirkņa darba laiks. Biežāk kā caurmērā šādu atbildi snieguši respondenti vecumā no 25 līdz 34 gadiem (25.7%) un no 45 līdz 54 gadiem (23.9%), privātajā sektorā nodarbinātie (22.8%), ierindas darbinieki privātā sektorā, kuri nestrādā fizisku darbu (23.4%), bezdarbnieki (23.0%) un Kurzemē dzīvojošie (22.7%).

Dati par aptaujāto LR pilsoņu atbildēm uz jautājumu 'Vai Jums ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka šajā laikā bijāt ārzemēs?' apkopoti sekojošā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jums ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka šajā laikā bijāt ārzemēs?' (%) (LR pilsoņi, n=810)

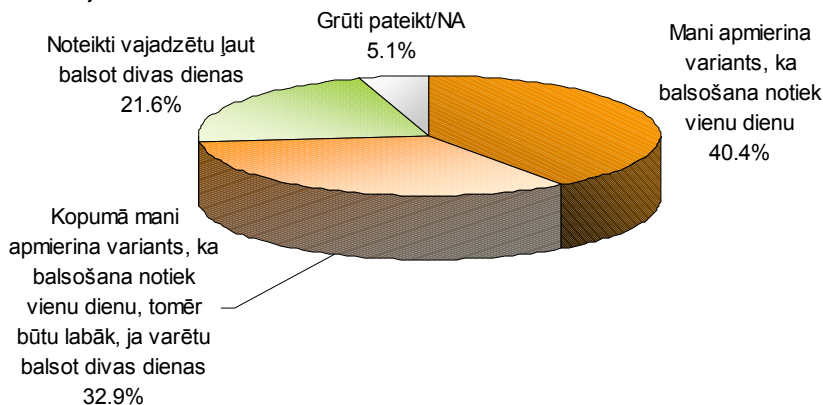
Aptaujas rezultāti liecina, ka 6.3% aptaujāto ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka viņi šajā laikā bijuši ārzemēs, un biežāk kā caurmērā to atzīmējuši respondenti ar augstāko izglītību (11.5%), vadītāji, vadošie speciālisti (16.0%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī pārsniedz Ls127 (11.3%), un Rīgā dzīvojošie (9.6%).

3. Uzskati par vēlamo balsošanas kārtību

Aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts arī raksturot savus uzskatus par vēlamo balsošanas kārtību – iedzīvotājiem lūdza norādīt, kāda ir attieksme pret to, ka tautas nobalsošana par Latvijas dalību ES notiek vienu dienu, kā arī atzīmēt, cik ilgi, pēc respondentu domām, vajadzētu būt atvērtiem vēlēšanu iecirkņiem tautas nobalsošanas par Latvijas dalību ES dienā.

Sekojošā grafikā apkopoti dati par respondentu atbildēm uz jautājumu *'Saeima ir nolēmusi, ka tautas nobalsošana (referendums) par Latvijas dalību ES notiks vienu dienu, tomēr ir izskanējis viedoklis, ka būtu labāk, ja iedzīvotāji varētu balsot divas dienas. Kā domājat Jūs?'*

Atbildes uz jautājumu 'Saeima ir nolēmusi, ka tautas nobalsošana (referendums) par Latvijas dalību ES notiks vienu dienu, tomēr ir izskanējis viedoklis, ka būtu labāk, ja iedzīvotāji varētu balsot divas dienas. Kā domājat Jūs?' (%) (LR pilsoņi, n=810)

Saskaņā ar aptaujas datiem, 2/5 respondentu (40.4%) norādījuši, ka viņus *'apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu'*. Atbildi *'kopumā mani apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu, tomēr būtu labāk, ja varētu balsot divas dienas'* atzīmēja aptuveni 1/3 aptaujāto LR pilsoņu (32.9%), bet to, ka *'noteikti vajadzētu ļaut balsot divas dienas'*, norādīja vairāk kā 1/5 respondentu (21.6%).

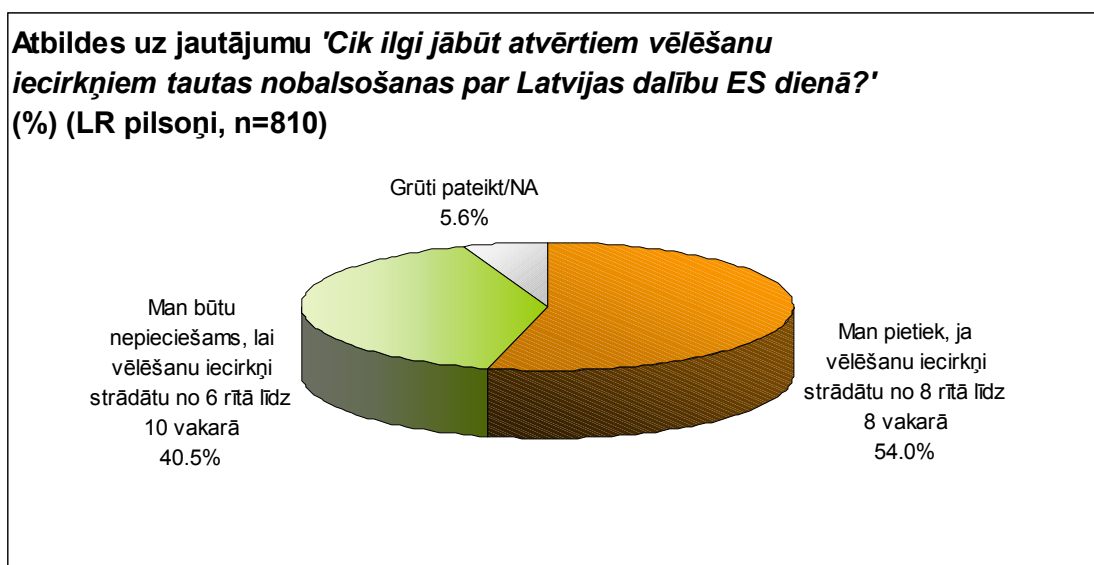
Biežāk kā caurmērā apmierināti ar esošo kārtību (atbilde *'mani apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu'*) bijuši respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem (46.6%), valsts sektorā nodarbinātie (46.2%), ierēdņi, darbinieki valsts vai pašvaldības iestādēs (44.1%), strādnieki (43.9%), bezdarbnieki (46.4%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls43 līdz Ls84 (46.7%), respondenti Kurzemē (47.2%) un Zemgalē (47.6%), kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) (45.0%) un lauku apvidos (44.0%) dzīvojošie.

Atbildi *'kopumā mani apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu, tomēr būtu labāk, ja varētu balsot divas dienas'* biežāk kā caurmērā atzīmēja aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 gadiem (41.8%), respondenti ar augstāko izglītību (40.2%), vadītāji, vadošie speciālisti (45.1%), ierindas

darbinieki privātā sektorā, kuri nestrādā fizisku darbu (40.0%), studenti (46.6%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir robežās no Ls85 līdz Ls126 (36.5%) vai pārsniedz Ls127 (47.7%), kā arī Rīgā dzīvojošie (46.4%).

Savukārt to, ka *'noteikti vajadzētu ļaut balsot divas dienas'*, biežāk kā caurmērā norādījuši respondenti vecumā no 45 līdz 54 gadiem (27.2%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī nepārsniedz Ls42 (25.0%), un Latgalē dzīvojošie (27.8%).

Dati par aptaujāto LR pilsoņu atbildēm uz jautājumu *'Cik ilgi jābūt atvērtiem vēlēšanu iecirkņiem tautas nobalsošanas par Latvijas dalību ES dienā?'* apkopoti sekojošā grafikā.

Kā redzams, nedaudz vairāk kā puse aptaujāto LR pilsoņu (54.0%) atzīmējuši, ka viņiem *'pietiek, ja vēlēšanu iecirkņi strādātu no 8 rītā līdz 8 vakarā'*. Tiesa, aptuveni 2/5 respondentu (40.5%) vēlējas, lai vēlēšanu iecirkņi strādātu ilgāk (atbilde *'man būtu nepieciešams, lai vēlēšanu iecirkņi strādātu no 6 rītā līdz 10 vakarā'*).

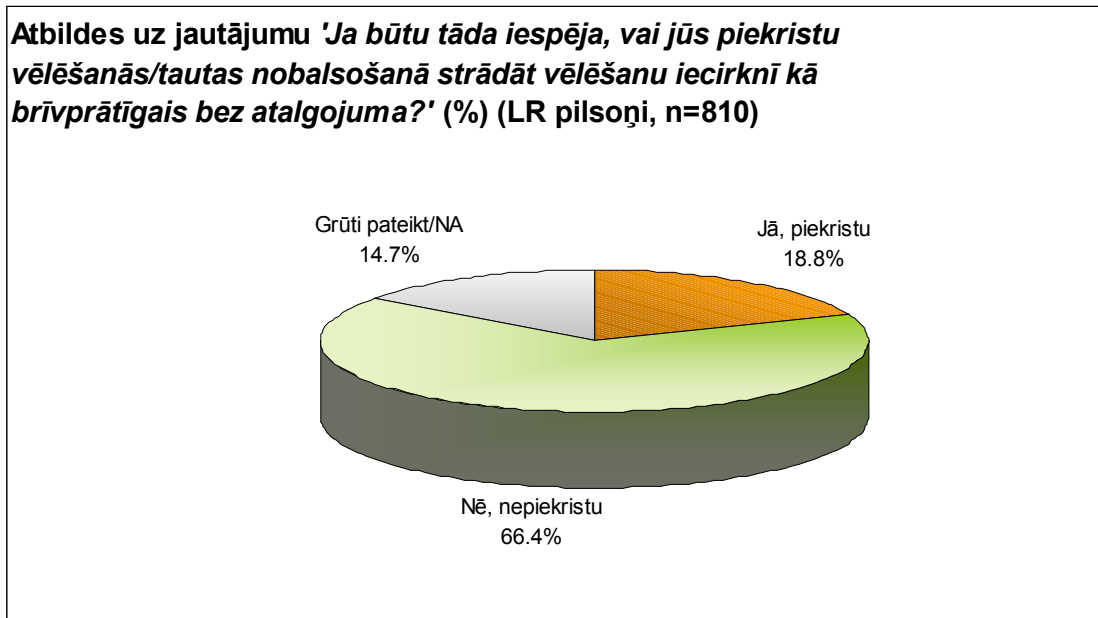
Atbildi *'man pietiek, ja vēlēšanu iecirkņi strādātu no 8 rītā līdz 8 vakarā'* biežāk kā caurmērā atzīmējuši aptaujātie, kuri vecāki par 55 gadiem (58.3%), respondenti ar pamatizglītību (60.9%), latvieši (57.0%), nestrādājošie (57.7%), strādnieki (57.0%), pensionāri (61.2%), bezdarbnieki (62.4%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī nepārsniedz Ls42 (61.2%) vai ir robežās no Ls85 līdz Ls126 (59.6%), respondenti Vidzemē (64.0%), Kurzemē (60.0%) un Latgalē (57.5%), kā arī laukos dzīvojošie (64.3%).

Biežāk kā caurmērā to, ka *'būtu nepieciešams, lai vēlēšanu iecirkņi strādātu no 6 rītā līdz 10 vakarā'*, atzīmēja aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 gadiem (45.0%) un no 25 līdz 34 gadiem (44.9%), respondenti ar augstāko izglītību (51.3%), cittautieši (45.3%), vadītāji, vadošie speciālisti (55.4%), ierindas darbinieki privātā sektorā, kuri nestrādā fizisku darbu (43.8%), mājsaimnieces (48.5%), aptaujātie, kuru vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī pārsniedz Ls127 (57.6%), kā arī Rīgā dzīvojošie (52.5%).

4. Attieksme pret iespēju strādāt vēlēšanu iecirknī kā brīvprātīgajam

Aptaujas ietvaros iedzīvotājus lūdza atbildēt arī uz jautājumu 'Ja būtu tāda iespēja, vai jūs piekristu vēlēšanās/tautas nobalsošanā strādāt vēlēšanu iecirknī kā brīvprātīgais bez atalgojuma?'.

Dati par aptaujāto LR pilsoņu atbildēm apkopoti sekojošajā grafikā.

Kā redzams, strādāt vēlēšanu iecirknī par brīvprātīgo piekristu nedaudz mazāk kā 1/5 aptaujāto LR pilsoņu (18.8%).

Analizējot atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, var secināt, ka biežāk kā caurmērā strādāt vēlēšanu iecirknī par brīvprātīgo bez atalgojuma piekristu sievietes (22.2%), respondenti vecumā no 45 līdz 54 gadiem (24.2%) un tie, kuri vecāki par 55 gadiem (22.0%), valsts sektorā nodarbinātie (23.1%), ierēdņi, darbinieki valsts vai pašvaldības iestādēs (24.9%) un pensionāri (24.1%).

Aptaujā izmantotā anketa

Apspriežot iespēju piedalīties tautas nobalsošanā (referendumā) par Latvijas dalību ES, kas notiks 2003.gada 20.septembrī, cilvēki min dažādus iemeslus, kāpēc viņi domā piedalīties referendumā un kas viņus varētu atturēt piedalīties. Nākamie jautājumi ir par Jūsu attieksmi.

1. Kāpēc Jūs domājat piedalīties tautas nobalsošanā (referendumā) par Latvijas dalību ES, kas notiks 2003.gada 20.septembrī? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes!)

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: IZSNIEGT KARTĪTI 1!

Ir svarīgi, lai referendumā piedalītos pēc iespējas vairāk Latvijas pilsoņu	1
Jāpiedalās, jo tiek izlemta valsts nākotne uz daudziem gadiem	2
Man ir sava nostāja ('par' vai 'pret' Latvijas dalību ES), ko gribu paust	3
Negribu pieļaut, lai uzvar viedoklis, kas pretējs manējam	4
Parasti piedalos visās vēlēšanās	5
Piedalīsies daudzi mani draugi, paziņas, ģimenes locekļi	6
Piedalīties tautas nobalsošanā ir katra pilsoņa pienākums	7
Tas būs interesanti	8
Tas ir veids, kādā es varu ietekmēt politiskos notikumus valstī	9
Valsts amatpersonas, sabiedrībā zināmi cilvēki ir aicinājuši piedalīties	10
Citās kandidātvalstīs cilvēki ir nobalsojuši par iestāšanos ES	11
Cita atbilde (pierakstīt).....	12
Nepiedalīšos tautas nobalsošanā	13
Grūti pateikt/NA	98

2. Kas Jūs varētu kavēt piedalīties tautas nobalsošanā (referendumā) par Latvijas dalību ES, kas notiks 2003.gada 20.septembrī? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes!)

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: IZSNIEGT KARTĪTI 2.

Iespējams, nevarēšu piedalīties darba dēļ	1
Informācijas trūkums par balsšanas kārtību (kur varēs nobalsot, kā būs jābalso u.t.t.)	2
Informācijas trūkums par Eiropas Savienību	3
Ja valsts amatpersonas, sabiedrībā zināmi cilvēki aicinās nepiedalīties	4
Laika apstākļi tautas nobalsošanas dienā (loti labi vai slikti)	5
Lauku darbi (darbi dārzā, ražas novākšana u.c.)	6
Nepiedalīsies daudzi mani draugi, paziņas, ģimenes locekļi	7
Neuzskatu, ka manai balsij būtu kāda nozīme	8
Nevaru izlemēt, kā balsot	9
Principa pēc nepiedalīšos tautas nobalsošanā, jo esmu pret Latvijas dalību ES	10
Tajā laikā, visticamāk, atradīšos ārpus Latvijas (ceļojums u.tml.)	11
Nekas nevar kavēt, noteikti piedalīšos	12
Mani šie jautājumi pilnīgi neinteresē, ir vienaldzīgi	13
Nevaru piedalīties vēlēšanās, tautas nobalsošanās, referendumos (nav (nebūs) LR pilsonības u.c.)	14
Cita atbilde (pierakstīt).....	15
Grūti pateikt/NA	98

3. Saeima ir nolēmusi, ka tautas nobalsošana (referendums) par Latvijas dalību ES notiks vienu dienu, tomēr ir izskanējis viedoklis, ka būtu labāk, ja iedzīvotāji varētu balsot divas dienas. Kā domājat Jūs?

Mani apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu	1
Kopumā mani apmierina variants, ka balsošana notiek vienu dienu, tomēr būtu labāk, ja varētu balsot divas dienas	2
Noteikti vajadzētu ļaut balsot divas dienas	3
Grūti pateikt/NA	8

4. Cik ilgi jābūt atvērtiem vēlēšanu iecirkņiem tautas nobalsošanas par Latvijas dalību ES dienā?

Man pietiek, ja vēlēšanu iecirkņi strādātu no 8 rītā līdz 8 vakarā	1
Man būtu nepieciešams, lai vēlēšanu iecirkņi strādātu no 6 rītā līdz 10 vakarā	2
Grūti pateikt/NA	8

5. Vai Jums ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka bija jāstrādā un darba stundas bija garākas nekā vēlēšanu iecirkņa darba laiks?

Ir gadījies	1
Nav gadījies	2
Grūti pateikt/NA	8

6. Vai jums ir gadījies nepiedalīties vēlēšanās vai tautas nobalsošanā tāpēc, ka šajā laikā bijāt ārzemēs?

Ir gadījies	1
Nav gadījies	2
Grūti pateikt/NA	8

7. Ja būtu tāda iespēja, vai jūs piekristu vēlēšanās/tautas nobalsošanā strādāt vēlēšanu iecirknī kā brīvprātīgais bez atalgojuma?

Jā, piekristu	1
Nē, nepiekristu	2
Grūti pateikt/NA	8

SKDS

sabiedriskās domas pētījumu centrs

Baznīcas iela 32-2, Rīga, Latvija, LV-1010

Tālr.: 7 312 876, fakss: 7 312 874

E-mail: skds@skds.lv